

Александър НИКОЛОВ

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий”

Велико Търново, България

aleksandar11nikolov@yahoo.com

ДВЕ УПОТРЕБИ НА ЕМОДЖИТА В ДИГИТАЛНАТА ПИСМЕНА КОМУНИКАЦИЯ

Aleksandar NIKOLOV

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

Veliko Tarnovo, Bulgaria

aleksandar11nikolov@yahoo.com

TWO USAGES OF THE EMOJI CODE IN WRITTEN DIGITAL COMMUNICATION

The emoji code consists of pictographic units, carrying meaning. For their taxonomy the author proposes a distinction on the basis of their functionality. This system of classification divides emoji into two groups: denotative and emotive. Denotative emoji can designate objects from the material world or abstract concepts like *love* or *anger*. Emotive emoji, which originate from emoticons, can express the emotion a reader feels towards a certain object or event. Some emotive emoji can be used as denotative but the same does not apply for denotative emoji, which cannot act as emotive. Having based his thoughts on the neuroplasticity theory, the author suggests that the extensive use of emoji has an effect on the way we read and think.

Keywords: denotative emoji, language-like, emotive emoji, graphic paralanguage, neuroplasticity.

В настоящия доклад е засегната актуална тема, недотам изследвана в българската лингвистика. Темата за емоджитата, за връзката им с естествените човешки езици и с другите знакови системи не може да бъде изчерпана в рамките на този текст. Фокусът на настоящото изследване е върху употребата на емоджита в интернет. Засегнат е и въпросът как емоджитата като медия влияят на мисленето във връзка с теорията за невропластичността. Заглавието реферира към начина, по който са класифицирани те от автора на текста, съгласно признака функционалност, и на база на примерите, събрани за це-

лите на изследването. Класификацията, както и самите примери, са дадени подробно в изложението.

Преди него следва да се обърне внимание и на словосъчетанието *дигитална писмена комуникация*. По какво се отличава то от много по-широко използваното в медийната среда *интернет общуване*? Комуникация, осъществена посредством световната мрежа (world wide web), се определя като *интернет общуване*. Това е комуникация в дигитална (виртуална) среда. Тъй като интернет, като медия, предоставя възможност както за писмено (коментари под публикации във *Facebook* например или в т.нар. *чатове*¹), така и за устно общуване (възможността за разговор или видеообаждане през *Facebook*, *Viber*, *Skype* и пр.), трябва да бъде уточнено, че примерите, на базата на които е осъществена класификацията на емоджитата, са извлечени от различни форми на дигиталното писмено общуване², тъй като там в най-пълна степен се реализира употребата им.

1. Думата *емоджи*. Думи и емоджита

Емоджитата водят началото си от Япония. Думата *етоји* е двукоренна. Първата съставка – *е*, на български се превежда като *изображение*, а втората *тоји* – като *писмен знак*. Въпреки че съществува в системата на английския език още от 1997 г., употребата на думата *емоджи* се увеличава трикратно през 2015 г. спрямо предходната година. Именно 2015 е годината, в която Оксфордският речник на английския език посочва за дума на годината³ не лексикална единица, а емоджито *лице с радостни сълзи* (*face with tears of joy etoји*). Обявяването на *думата* победител поражда смесени реакции в научните среди – от изненада до гняв, а на сайта на речника необичайният избор е мотивиран така: „Тази година издателството на Университета Оксфорд си партнира с водещата мобилна технология Суифткий (*SwiftKey*), за да изследва честотата на употреба на някои от най-популярните емоджита и „лице със сълзи от радост“ (“*face with tears of joy*”) е избрано, тъй като е най-използваното емоджи в световен мащаб за 2015. (...) То съставлява 20% от всички използвани в Обединеното кралство емоджита за 2015 и 17% от тези в Съединените щати – покачване в

¹ от англ. *chat* – говоря, бърба.

² Изключение е примерът с книгата “*Pinocchio in Emojitalialo*”, която е на хартиен носител.

³ В края на всяка календарна година съставителите на Оксфордския речник на английския език посочват дума на годината. Усъвършенстван софтуер позволява на експертите по лексикография да открият нововъзникналите думи, както и да изследват промените в значението на вече познатите. Съставителите взимат под внимание и многото предложения за дума на годината, които получават чрез социалните медии или като коментари в блога на речника. Селекцията се прави въз основа на всички получени данни (*Oxford Dictionaries 2015*).

сравнение с предходната година, когато процентът на употребата му в посочените държави е съответно 4% и 9%“ (Oxford Dictionaries 2015).

От гледна точка на класическата лингвистика подобна сериозна статистика за изображение, денотиращо радостен смях, звучи несериозно на фона на историята на естествените човешки езици и на огромната писмена продукция, създадена на тях. Но е факт, че комуникацията днес приоритетно се осъществява по дигитален път, а голяма част от дигиталната комуникация се реализира с помощта на емоджита. Именно широката им употреба провокира учени като Вивиън Евънс, един от първите, написал монография за тях (The Emoji Code), да ги изследват. Той ги нарича *езикоподобни (language-like)* (Evans 2015). Дефициниите, които дава за емоджи и за дума, почти се припокриват. И двете понятия ученият определя като „самостояйна, носеща значение единица на текста“ (Evans 2015). Според него те се различават по **две неща**.

Първото е посредникът, избран да изразява езика. Евънс смята, че езикът не се ограничава до един конкретен посредник (медия), който да го експлицира. „От 60-те години на XX век насам се установява, че езикът на глухонемите, който ползва за посредник жестовете с ръце, е напълно функционален. Лексиката и граматиката му притежават същите нива на сложност като тези на естествените човешки езици. И докато откритията за жестомимичното се трупаха, ние постепенно научавахме, че този „език“ широко използва иконичната референция (отпращането чрез знаци икони). Много повече, отколкото тя се използва при живите човешки езици. Това можем да си обясним като следствие от използваната медия. Жестовете с ръце могат да предават идеи *по-бързо*, отколкото е възможно чрез говора като медия между комуникантите и езика. Остарелият критерий за естествените човешки езици – че трябва да използват предимно символната референция (отпращането чрез знаци символи), може да се окаже незадължително условие за една комуникативна система. Емоджитата са иконични знаци, подходящи за посредник на изразяване на езика“ (Evans 2015).

Второто, което според Вивиън Евънс разграничава думата от емоджито, е комуникативната ситуация, в която се реализират употребите им. За думата той уточнява, че може да се срещне както в устната, така и в писмената комуникация, независимо дали е дигитална, или – не, а за емоджито – само в дигиталната писмена комуникация (Evans 2015).

2. Денотативни емоджита

В зависимост от основната им функция можем да разделим емоджитата на **две групи** (или подсистеми, ако приемем емоджитата за система).

Емоджитата, които се свързват с определени понятия и се употребяват в дигитални писмени текстове на мястото на думите, които ги обозначават, могат да се нарекат **денотативни** по името на основната им функция – **денотативната**. По-нестандартна употреба по отношение на разбиранията ни за език

е тази и въпреки това по-голямата част от емоджитата са **денотативни – иконографски изображения** на различни части на тялото, животни, растения, храни, спортове, предмети от бита и пр. и **логографски изображения**, рефериращи към по-абстрактни понятия като любов (сърца, оцветени в различен цвят), религия (символите на различни религии), астрология (символите на зодиите в западния зодиак), пътни знаци, държавни флагове, часовници, показващи различни часове и пр. Замяната на думите с емоджита като посредник за предаване на естествения човешки език все още не е масова практика и в момента е активна предимно в полето на езиковата игра, както става видно от следващите примери.

През 2017 г. италианското издателство Arice Libri публикува „Pinocchio in Emojitaliano“ („Пинокио на емоджиталиански“) (Arice Libri 2017). Класиката на Колоди е предадена чрез емоджита – в „текста“ на книгата няма думи. Проектът е резултат от осеммесечна работа на потребители в твитър и на учени. По време на работата става ясно, че е невъзможно да се запомни всяка двойка емоджи – дума, затова е създадена онлайн търсачка, която помага на потребителите да търсят в създаден за целта речник и да се ориентират по-бързо, докато „четат“.

През февруари 2019 г. администраторите на фейсбук страницата на списание Classic Rock правят експеримент – предлагат на последователите на страницата да напишат като коментар името на рок група или рок музикант, като използват само емоджита. Сред коментарите има много, които илюстрират подобна употреба на емоджитата. Потребителят David Sharrock например пише коментар, който представлява поредица от три денотативни емоджита – един **чук** и два пъти **тиква**, за да обозначи групата Smashing Pumpkins (**тиквите** са две, заради множественото число на съществителното *pumpkins* – тикви). Bob Schwartz изписва денотативните емоджита **земно кълбо**, **вятър** и **огън**, за да обозначи групата Earth, Wind and Fire. Потребителят Abisheka Mahanama пише коментар, състоящ се от два **пистолета** и две **рози** за групата Guns N' Roses. Потребителят Sela Hekimian – **дупка** и **лилаво сърце** за Deep Purple.

Не бива да подминаваме факта, че емоджито се ражда и добива популярност за първи път в държавите от Източна Азия – Япония, Китай, Южна Корея. С изключение на последната, където се ползва азбука, и в Япония⁴, и в Китай си служат с логографско писмо. Разликата между този вид писменост и емоджитата е, че докато при последните ясно се вижда подобие между обекта от действителността и знака, който го обозначава, при логографските писмени системи тази връзка се е загубила с течение на времето.

* * *

⁴ В Япония се употребяват две писмени системи – логографска и сричкова.

Дали би могла да се потърси наказателна отговорност за отправяне на *заплахи* с денотативни емоджита? Ако законът постанови, че може, това означава най-малко две неща. Първо – че горният въпрос излиза от рамките на научната хипотеза (за някои – на научната шега) и води след себе си проблеми, които имат повече правен, отколкото лингвистичен характер, и второ, което е по-важно за изследователите на езика, че разглежда денотативните емоджита като писмена система – в парадигмата на логографското писмо, сричковото писмо, азбуката.

През януари 2015 г. младежът от Бруклин Озирис Аристи е арестуван. Обвинен е за това, че е отправил терористична заплаха чрез поредица от постове във фейсбук. Всъщност никъде не става въпрос за терористична заплаха, отправена с помощта на думи. Младежът публикува последователно два поста, които представляват един и същи кратък емоджи „текст“, състоящ се от три денотативни емоджита – *полицай* и два *пистолета*, насочени към него. Три дни по-късно – на 18 януари 2015 г., Нюйоркската полиция арестува Аристи. Онова, за което е обвинен, се наказва с до седем години лишаване от свобода (Mora 2015).

След атентата от 11 септември 2001 г. в щата Ню Йорк са приети редица закони, които доста разширяват обема на понятието „терористична заплаха“. Там се постановява, че всяко твърдение, което цели да отправи заплаха към гражданите или към правителството, може да се счита за тероризъм. Санционира се самият акт на отправяне на заплахата, без значение дали обвиняемият ще предприеме някакви действия по реализирането ѝ (Mora 2015). Както вече казахме, денотативните емоджита могат да служат като медия между комуниканта и езика. Възможността да бъдат носители на съобщение, съдържащо дори минимална езикова информация, може да доведе до търсене на отговорност от страна на закона, както се е случило с Аристи.

Вестник „Гардиън“ се обръща към Вивиън Евънс, който дотогава не се е занимавал с проблематиката на емоджитата. Професорът пише статия, озаглавена „Наистина ли емоджитата могат да се използват за отправяне на терористични заплахи?“ („Can emojis really be used to make terror attacks?“) (Evans 2015). Ученият твърди, че „един език трябва да се характеризира от гледна точка на функцията, която изпълнява. „Първата, най-важната функция на езика, е да изразява идеи. Втората по важност – *да въздейства на другите* (т.е. да манипулира). (...) Езикът ни дава правото да извършваме действия (...) **речеви актове**, с помощта на които можем да променяме отделни аспекти от света. (...) Използването на емоджита, засега потенциално, може да обслужи и двете функции (...) Колкото се отнася до случая с Озирис Аристи, изходът на ситуацията ще се реши в зависимост от това дали някой разумен човек би интерпретирал младежкото му желание да се бунтува като терористична заплаха...“ (Evans 2015).

„Думи, които могат да се сметнат за заплашителни, са достатъчно основание за арест.“, коментира случая Джон Елууд, адвокат към кантората „Вискон и Елкинс“ във Вашингтон. „Но не бива да са основание за повдигане на обвинение. (...) Наличието на емоджи в нечие съобщение обикновено индикира, че този някой прави опит да се пошегува, че не цели да спласи когото и да било“ (Мора 2015).

3. Емотивни емоджита

Онези емоджита, които можем да използваме като знаци, изпълняващи функциите на кинемии (жестове и мимики), но в рамките на дигиталното писмено общуване, ще наречем **емотивни** с основна функция **емотивната**. Тези единици имат и друга функция – **денотативна**, но тя е по-скоро вторична по отношение на основната.

В неформалното дигитално писмено общуване, поради желанието на комуникантите да придават експресивност на съобщенията си, от години се е наложила употребата на емотиконите. Емотивните емоджита са създадени по модела на емотиконите⁵ :) (усмивка), :((смръщено лице), ;) (намигване), :(плач), :D (смях), :P (изплзване) и пр.

Емотивните емоджита (както и емотиконите) внасят в едно изказване допълнителен смисъл, който да допълни първоначалния (срв. *Чакам те вкъщи*. и *Чакам те вкъщи*. ;)). Механизмът не е непознат в досегашната езикова практика. Препинателните знаци ! и ? биха могли да се разглеждат като спомагателни езикови знаци от гледна точка на емоционалния заряд, който носят. Не бива да забравяме и употребата на тези знаци като т.нар. графичен параезик (??, ?!, !!, ?!!, !!!), използващ се, за да изрази отношението на автор или на читател към определена информация в текста (срв. *Младешът е задържан от полицията, но веднага е освободен, защото се е ползвал с добро име (?!)*) (Москов 2000: 260).

В своите „Записки“ поетът Константин Павлов отбелязва: „За мен пунктуацията е текст. Тя съобщава гримасата, интонацията – не само в лингвистичен смисъл, а интонацията като печат на духа, който е по-силен от самото слово“ (Павлов 2002).

В интервю за *Ню Йорк Таймс* на въпроса: „Как оценявате себе си като писател, съпоставяйки се с живите творци от близкото минало?“ Владимир Набоков отговаря: „Често си мисля, че е редно да съществува специален пре-

⁵ На европейския тип емотикони и на т.нар. *каомоджита* (японски емотикони), съставени от японски символи и пунктуационни знаци. За разлика от европейските емотикони, следващи начина на изписване и на буквите в европейските езици – отляво надясно (:)), каомоджитата са „изправени“ (срв. каомоджи, означаващо радост – (^人^)).

пинателен знак, който да означава усмивка – (...) кръгла скоба, която сега бих поставил като отговор на вашия въпрос“ (Nabokov 2009).

4. Влияе ли употребата на емоджита върху мисленето?

Как употребата на емоджита влияе на мисленето, как го променя? Имайки предвид теорията на невропластичността⁶, бихме могли да предположим, че широкото използване на емоджита би създавало в човешкия мозък нови невронни връзки, такива, които да позволяват много по-лесно да се обработва езикова информация, получена през посредник емоджи, отколкото – чрез посредник дума.

В книгата си „Всичко лошо е полезно за вас“ Стивън Джонсън съпоставя високата невронна активност в мозъка на хората пред екрана (интернет потребителите, четящи хипертекст) с по-слабата активност на четящите линеен текст хора. Да умее да прекарва дълги периоди в четене, за един човек означава да извършва съзнателна работа за нестимулиране на сетивата си (Кар 2011: 145).

Според Никълъс Кар човек може да достигне до т.нар. задълбочено мислене и да се „потопи“ в страниците, само ако е преодолял до някаква степен дейността на сетивата си. Човек успява да прехвърли много повече информация от краткосрочната към дългосрочната си памет именно при четене на линеен текст. А задълбоченото мислене се осъществява посредством задълбочено четене. Защото на колкото повече дразнителни, които се надпреварват за вниманието му, е изложен човек, толкова по-малко логически свързана информация попада в работната, а от там и в дългосрочната му памет (Кар 2011: 145). Ученият смята, че мрежата „ни превръща в лабораторни мишки, постоянно натискащи бутони, за да получат хапки социална или интелектуална храна“ (Кар 2011: 139), а цветните емоджита, предлагащи на мозъка ни лесно смилаем, готов за използване визуален материал, улесняват и забързват натискането на тези бутони.

5. Извод

Емоджитата са самостоятелни, носещи значение единици. Условно ги разделяме на две групи, които според признака функционалност именуваме **денотативни** и **емотивни**. Денотативните обозначават пряко даден обект от действителността, а емотивните, които произлизат от емотиконите, имат за цел да

⁶ Теорията за невропластичността, която в последните години набира сили, заменя старата хипотеза, според която човешкият мозък спира да се развива, щом индивидът достигне определена възраст. Онези, които я подкрепят, твърдят, че с възрастта в мозъците ни спират да се създават нови невронни връзки, а вече създадените не могат да се разрушат. Чрез редица експерименти през последните години учените доказват, че човешкият мозък се развива през целия съзнателен живот на индивида. Дори при възрастни е податлив на влияния. В зависимост от дейността, която преобладава в живота ни, можем да развием едни умения по-добре от други (Кар 2011: 30).

изразят състоянието на адресата спрямо някакъв обект или събитие. Пронизвайки тъканта на линейния текст, емоджитата намаляват концентрацията ни и водят до образуване на нови невронни връзки в мозъка, което би довело до промени в начина, по който четем и мислим.

ЛИТЕРАТУРА

Кар 2011: Кар, Никълъс. *Под повърхността. Как интернет влияе върху четенето, мисленето и паметта.* София: Инфо Дар. **Kar 2011:** Kar, Nikalas. *Pod povarnhnostta. Kak internet vliyaе varhu cheteneto, misleneto i pametta.* Sofia: Info Dar.

Москов 2000: Москов, Моско. *Език и езикознание.* София: Сиела. **Moskov 2000:** Moskov, Mosko. *Ezik i ezikoznanie.* Sofia: Siela.

Павлов 2002: Павлов, Константин. *Записки (1970-1993).* Електронно издателство ЛитерНет. <<http://litenet.bg/publish3/kpavlov/zapiski/2.htm>> (16 септември 2019). **Pavlov 2002:** Pavlov, Konstantin. *Zapiski (1970-1993).* Elektronno izdatelstvo LiterNet. <<http://litenet.bg/publish3/kpavlov/zapiski/2.htm>> (16 septemvri 2019).

Apice Libri 2017: Apice Libri. *Pinocchio in Emojitaliano.* Apice Libri. <<https://www.apicelibri.it/catalogo/pinocchio-in-emojitaliano/351?path=catalogo>> (29 февруари 2020).

Evans 2015: Evans, Vyvyan. *Can emojis really be used to make terror threats?* The Guardian. <<https://www.google.com/amp/s/amp.theguardian.com/technology/2015/feb/02/can-emojis-really-be-used-to-make-terror-threats>> (16 септември 2019).

Mora 2015: Mora, Nicolàs Medina. *How a post-9/11 law can get you arrested for your emoji choices?* BuzzFeed News. <<https://www.buzzfeednews.com/article/nicolas-medinamora/how-a-post-911-law-can-get-you-arrested-for-your-emoji-choic#.snEWBo-q6r>> (16 септември 2019).

Nabokov 2009: Nabokov, Vladimir. *Strong Opinions.* Wikipedia. <<http://en.m.wikipedia.org/wiki/Emoticon>> (16 септември 2019).

Oxford Dictionaries 2015: Oxford Dictionaries. *Word of the year 2015.* Oxford Dictionaries. <<https://languages.oup.com/press/news/2019/7/5/WOTY>> (16 септември 2019).